

РОЗДІЛ 7. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

РОЛЬ М'ЯКИХ НАВИЧОК ПРИ ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

THE ROLE OF SOFT SKILLS IN THE FORMATION OF STUDENT COMPETENCIES

У центрі уваги даного дослідження – проблема парадоксального та неоднозначного розвитку м'яких навичок у контексті сучасної освіти для формування компетентностей майбутніх фахівців з ветеринарної медицини. Автором зазначено, що потреба у вивченні іноземної мови (латинської), спричинена вимогою ринку праці за спеціальністю «Ветеринарна медицина», і зумовлює необхідність володіння соціальними та комунікативними навичками. Комунікативний підхід є основним у вивченні латинської мови, адже важливим є правильно читати, перекладати літературу; мати здатність до розпізнавання, утворення і аналізу будь-якого анатомічного, гістологічного терміна; випусувати рецепт, використовуючи фармацевтичну, хімічну та ботанічну номенклатури та ін. Встановлено, що м'які навички передбачають розвиток творчого потенціалу людини, її самостійності, незалежності, автономності, і в той же час вони орієнтовані на задоволення потреб глобалізованої економіки знань.

Для визначення ролі м'яких навичок при формуванні компетентностей здобувачів освіти за спеціальністю «Ветеринарна медицина» автором було проведено дослідження та було розроблено анкету в Google Form. Опитувальник орієнтований на здобувачів освіти за спеціальністю «Ветеринарна медицина», які вивчали дисципліну «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)». В опитуванні взяли участь 50 здобувачів освіти, які на сьогоднішній час проходять, або вже закінчили вивчення даної дисципліни. В результаті дослідження встановлено, що переважна більшість студентів після завершення дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)» були в змозі використовувати свої м'які навички або усвідомлювали відсутність згаданих навичок. В відкритому опитуванні, здобувачі освіти зазначили, які саме м'які навички на їхню думку формуються в процесі вивчення дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)»: креативність, команда

робота, комунікаційні навички, гнучкість та вміння адаптуватись, навички міжособистісного спілкування.

Ключові слова: soft skills, лекції, заклади вищої освіти, компетентності, методика, здобувачі освіти.

The focus of this study is the problem of paradoxical and ambiguous development of soft skills in the context of modern education for the formation of competences of future specialists in veterinary medicine. The author notes that the need to learn a foreign language (Latin), caused by the requirement of the labour market in the speciality "Veterinary Medicine", necessitates the possession of social and communication skills. The communicative approach is the main one in learning Latin, as it is important to read and translate literature correctly; to be able to recognise, form and analyse any anatomical or histological term; to write a prescription using pharmaceutical, chemical and botanical nomenclature, etc. It has been established that soft skills involve the development of human creativity, independence, autonomy, and at the same time they are focused on meeting the needs of the globalised knowledge economy. To determine the role of soft skills in the formation of students' competences in the speciality "Veterinary Medicine", the author conducted a study and developed a questionnaire in Google Form. The questionnaire is aimed at students majoring in Veterinary Medicine who have studied the discipline "Latin (Veterinary Terminology)". The survey involved 50 students who are currently studying or have already completed the discipline. The study found that the vast majority of students were able to use their soft skills or were aware of the lack of these skills after completing the discipline "Latin (Veterinary Terminology)". In an open survey, students indicated which soft skills they believe are formed in the process of studying the discipline "Latin (Veterinary Terminology)": creativity, teamwork, communication skills, flexibility and adaptability, interpersonal skills.

Key words: soft skills, lectures, higher education institutions, competences, methods, students.

УДК 378.147.31
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.2.41>

Кібенко Л.М.,

ст. викладач кафедри мовної підготовки
Харківського державного
біотехнологічного університету

Постановка проблеми Питання, що стосуються компетенцій, здібностей, якостей, навичок здобувачів освіти та їхнього розвитку, не втрачають своєї актуальності, адже вони можуть підвищити шанси на кар'єрний успіх та самореалізацію (особисту та професійну). З одного боку, м'які навички слугують меті переведення освіти на меркантилістські рейки, що фіксується відповідною лексикою, характерною для світу бізнесу: цілі,

завдання, компетентність, ефективність, освітні послуги, клієнти тощо. З іншого боку, не можна заперечувати нерозривний зв'язок м'яких навичок з гуманітарною сферою, яка зацікавлена в розвитку людини як носія культурних, національних, соціальних знань і навичок; людини відповідальної, здатної самостійно мислити і діяти [3]. Таким чином, навчання м'яким навичкам є самосуперечливим у своїй основі. М'які навички передбачають

розвиток творчого потенціалу людини, її самостійності, незалежності, автономності, і в той же час вони орієнтовані на задоволення потреб глобалізованої економіки знань.

Мета дослідження. Ця перспективна стаття має на меті проаналізувати центральну роль м'яких навичок в контексті формування компетентностей здобувачів освіти при викладанні латинської мови студентам за спеціальністю «Ветеринарна медицина», а також наслідки для процесу навчання.

Аналіз досліджень. Аналіз тематичної літератури показує, що до цього часу не існує загальноприйнятого точного та стисло визначення терміну «м'які навички». Існують різні визначення м'яких навичок, різні методи їх класифікації та кластеризації. Крім того, термін «м'які навички» часто використовується як взаємозамінний з такими поняттями, як «навички 21 століття» (в документації ОЕСР) або майбутні робочі навички. Так, дослідник А. Сінке [1] дає таке визначення: «М'які навички являють собою динамічну комбінацію когнітивних і метакогнітивних навичок, міжособистісних, інтелектуальних і практичних навичок. М'які навички допомагають людям адаптуватися і поводитися позитивно, щоб вони могли ефективно справлятися з викликами свого професійного та повсякденного життя».

Наукова література пропонує безліч визначень таких термінів, як «компетенції», «навички» та «м'які навички», що можна побачити, наприклад, у дослідженнях Л. Карташової, І. Гевлича, Л. Гевлич, Ю. Кателі, О. Курінного, І. Федулової, К. Ковалю та ін.

На думку О. Кохан «м'які навички, або наскрізні компетентності, пов'язані з людиною, а не з конкретною задачею, тому що вони актуальні в будь-якому контексті. М'які навички уможливають специфічну професійну поведінку і є критично важливими для перенесення навичок на інші види діяльності» [7]. Узагальнюючи вищезгадані дослідження, можна стверджувати, що м'які навички включають міжособистісні (людські) навички, навички спілкування, навички слухання, управління часом, вирішення проблем, лідерство та емпатію.

Основна частина дослідження. Сучасна освітня теорія та практика характеризується підходом: заклади освіти спрямовані на задоволення потреб ринку праці (відповідно до економіки знань, що вимагає розвитку м'яких навичок). Мовні та комунікативні навички є одними з елементів стандартних навичок, які є критично важливими для студентів ЗВО, особливо медичних та ветеринарних спеціальностей при викладанні іноземних мов, в тому числі латинської. Адже дисципліна «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)» – особлива лінгвістична дисципліна, яка не лише розширює загально-лінгвістичний кругозір студентів, але

й сприяє появі у них наукового підходу до вивчення спеціальних клінічних дисциплін, анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології. Дисципліна формує такі компетентності як здатність грамотно оперувати усім базисом спеціальної медичної термінології: правильно читати її, перекладати, утворювати; здатність до розпізнавання, утворення і аналізу будь-якого анатомічного, гістологічного терміна; здатність правильно виписати рецепт, використовуючи фармацевтичну, хімічну та ботаничну номенклатури та ін. Зважаючи на вищенаписане, роль закладів освіти у підготовці випускників у галузі «Ветеринарна дисципліна» зосереджується не лише на академічних досягненнях, але й на загальних навичках або «м'яких навичках», необхідних для конкуренції на світовому ринку. Крім того, роботодавці в умовах сьогодення надають великої уваги на загальні навички та особистісні якості при виборі майбутніх фахівців з ветеринарної дисципліни. Володіння лише технічними навичками вже не є достатнім для працівників на висококонкурентному ринку, тому потреба в індивідуальних м'яких навичках набула підвищеної важливості [5]. Найцінніші фахівці мають поєднувати як тверді, так і м'які навички. М'які навички особливо важливі в ветеринарії, адже лікарі безпосередньо контактують із клієнтами людьми та тваринами. Щоб уміти вислухати клієнта та надати йому корисне та ввічливе обслуговування, потрібні навички спілкування.

Рівень компетентностей, необхідний для важких навичок, знижується, оскільки зростають вимоги до внутрішнього навчання та постійного професійного розвитку. Однак існує більше очікування, що випускники будуть використовувати м'які навички. Нестача навичок існує не через погані відносини між галуззю та вищою освітою, а через відсутність розуміння сприйняття, уподобання та очікування роботодавців [3].

Тверді навички є більш технічними та специфічними і дозволяють людям виконувати свої функції з механічної точки зору [7]. З іншого боку, м'які або наскрізні навички є важливими для всіх типів професій і стосуються характеристик, які важко виміряти, оскільки вони є нематеріальними та особистими. Таким чином, можна розрізнити ці два типи навичок відповідно до їхнього використання на ринку праці: м'які навички можна застосовувати в усіх професійних чи особистих ситуаціях, тоді як тверді навички застосовуються лише в тих ситуаціях, для яких вони були розроблені.

Зазначивши, що таке м'які навички і їх роль при навчанні здобувачів освіти, варто визначити, яким чином можна їх сформулювати у студентів при вивченні дисципліни «Латинська мова» для студентів спеціальності «Ветеринарна медицина». Взагалі, для оптимізації процесу формування м'яких навичок у контексті іншомовної

підготовки педагога мають поставити та відповісти на три питання: «Які м'які навички я хочу розвинути в студентів?», «Яким чином у студентів формуються м'які навички?» і «Як мені ефективно змоделювати освітній процес і навчальну ситуацію, аби в студентів сформувалася певна навичка?». Такі питання сприятимуть кращому розумінню очікуваних навчальних результатів, без планування й окреслення яких неможливо доцільно обрати форми і методи викладання й оцінювання [2].

Для визначення ролі м'яких навичок при формуванні компетентностей здобувачів освіти за спеціальністю «Ветеринарна медицина» автором було проведено дослідження та було розроблено анкету в Google Form. Опитувальник орієнтований на здобувачів освіти за спеціальністю «Ветеринарна медицина», які вивчали дисципліну «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)». В опитуванні взяли участь 50 здобувачів освіти, які на сьогоднішній час проходять, або вже закінчили вивчення даної дисципліни. В анкеті були зазначені наступні питання:

1. Чи знадобились вам мовні навички та знання при комунікації на практиці?

2. Чи важливими є вміння працювати в команді при вивченні дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)»?

3. Чи допоможе дисципліна «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)» розвинути навички комунікації при роботі за спеціальністю?

4. Чи доводилося вам проявляти творчий підхід або нестандартність у вирішенні завдань з дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)»?

5. Які саме м'які навички на вашу думку формує дисципліна «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)»?

За результатами опитування сформовано діаграму (рис. 1) і можна зробити кілька висновків. По-перше, більшість студентів після завершення дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)» були в змозі використовувати свої м'які навички або усвідомлювали відсутність згаданих навичок.

Також було задане питання, яке мало відкриту форму, де здобувачі повинні були зазначити які саме м'які навички на їхню думку формує дисципліна «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)». Більшість зі здобувачів усвідомлюють, що дисципліна «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)» дозволяє сформувати такі навички як комунікація, робота в команді, покращує емоційний зв'язок між здобувачами, викладачами та одногрупниками, сприяє розвитку критичного мислення, навички міжособистісного спілкування. Можна зробити висновок, що критичне та інноваційне мислення також було необхідним при вивченні дисципліни, оскільки значна кількість відповідей вказувала на те, що від студентів очікували рішень або ідей.

З метою включення м'яких навичок при викладанні дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)» автор пропонує наступні кроки розширення змісту навчальної програми, що сприятиме підвищенню компетентностей здобувачів освіти:

1. Ознайомлення студентів з основними людськими навичками і надання їм можливості ефективно спілкуватися з іншими людьми.

Рис. 1. Діаграма відповідей респондентів щодо формування м'яких навичок в процесі вивчення дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)»

2. Опанування методів ефективної комунікації, таких як, техніки активного слухання та Я – повідомлення.

3. Впровадження таких видів діяльності, як рольові ігри або діалоги в імітаційній діловій ситуації, щоб студенти могли практикувати і демонструвати своє розуміння м'яких навичок (наприклад, ситуація виставлення правильного діагнозу, розшифрування рецепту та ін.).

4. Збільшення частки групової роботи здобувачів, що включатиме дискусії та дебати. Це є одним з методів розвитку критичного мислення. Мета цих завдань розвивати комунікативні навички, а також міжособистісні навички здобувачів освіти.

5. Запровадження проєктного навчання, що дасть поштовх до формування таких м'яких навичок як, креативність, робота в команді, організованість, комунікація.

6. Написання есе для закріплення певної точки зору, з приведенням певної аргументації.

7. Щоб навчити студентів адекватно оцінювати свої знання та результат роботи інших, запропонуйте йому ознайомитись з результатами чужої роботи та попросить зробити письмовий звіт щодо оцінки цієї роботи за певними критеріями.

8. М'які навички можуть значно покращитися під час читання та вправ на письмо, тому важливою умовою є органічна інтеграція різних видів діяльності і стратегій навчання для підвищення компетентностей здобувачів освіти.

9. Вправи на основі завдань та вирішення проблем. Такі типи вправ вимагають від здобувачів вирішити завдання/проблему, включають значущі ситуації з реального життя, таким чином дають можливість на практиці використати знання з дисципліни та покращити мовні комунікації.

Висновки та перспектива подальших досліджень. Хоча жорсткі навички стосуються технічних здібностей і фактичних знань, необхідних для виконання роботи, м'які навички дозволяють ефективніше використовувати свої технічні здібності та знання. Ці дві навички доповнюють одна одну, але soft skills є обов'язковою умовою в кожній професії, де для досягнення успіху потрібні людська взаємодія та командна робота. Авторське

дослідження доводить, що в процесі викладання дисципліни «Латинська мова (Ветеринарна термінологія)» у здобувачів освіти сформувались такі м'які навички, як комунікація, робота в команді, критичне мислення, креативність. В дослідженні наведені рекомендації, які сформуєть не лише базові компетенції з дисципліни, а й необхідні soft skills. На думку автора, варто внести відповідні зміни в систему фахової підготовки майбутніх лікарів ветеринарної медицини, щоб сконцентрувати здобувачів на постійному розвитку навичок, які можна розвинути для майбутньої успішної професійної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Cinque A. MOOCs and Soft skills: A comparison of different courses on creativity. *Journal of e-Learning and Knowledge Society*. 2017. 13(3), 83–96.

2. Doghonadze N. Development of Soft Skills While Teaching English to Master's Students. URL: <https://www.researchgate.net/journal/Journal-of-Education-in-Black-Sea-Region-2346-8246> (дата звернення 03.07.2023)

3. Gilyazova O., Zamoshchansky I. and Vaganova O. Definition, classification and development of soft skills in higher education: competence and humanistic approaches. *University and Society*. 2021. 13 (2), 241–248

4. Корнюш Г. Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іноземних мов. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. 2020. (36), 99–110. doi:10.26565/2073-4379-2020-36-08

5. Кібенко Л М., Дегтярьова К.О. та ін. Латинсько-українсько-англійський словник ветеринарномедичних термінів/ навчально- методичний посібник .Харків. ДБТУ, 2022, 117 с.

6. Клименко Т. І. Розвиток soft skills у процесі навчання іноземній мові. Soft skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 40–42.

7. Кохан О. М. Soft skills як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Soft skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті. Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2020. С. 43–45.